

Vicenç Aguado Cudolà

L'ESTABLIMENT EMFITÈUTIC DE TRES MOLINS ALS OMELLONS PER L'ABAT PERE QUEIXAL

A la memòria de la meva mare M. Assumpció Cudolà i Arbós (1927-2019), nascuda al Vilosell, que em va transmetre l'estimació per aquesta terra garriguenca.

1. Introducció metodològica

L'emfiteusi, també anomenada cens emfitèutic, és un dret real consistent en la cessió del domini útil d'un bé immoble, a canvi del pagament d'un cànon, pensió o cens, conservant el cedent el domini directe, que es realitza habitualment a través d'un contracte d'establiment com el que aquí examinarem. Es tracta d'una institució jurídica molt arrelada a Catalunya des de temps immemorials. Està documentada l'expressió «emphiteosim» a la constitució «Car dignament» del rei Pere el Gran a les Corts de Barcelona l'any 1210 (A. MIRAMBELL I ABANCÓ, 1997a: 116). Té els seus orígens al Dret romà però la seva configuració tradicional es realitza a través de la recepció de l'*ius commune* a l'Edat Mitjana. Per *ius commune* s'entenia el Dret constituït pels juristes de Bolonya en base al Dret romà de Justinià, el Dret feudal i el Dret canònic. Així, tal i com s'ha destacat, la regulació de l'emfiteusi es troba en dos blocs normatius: «la Compilació de Justinià i els Libri-Consuetudines Feudorum, els quals juntament amb les disposicions de dret canònic constitueixen allò que es conté en el concepte de *ius commune*» (A. MIRAMBELL I ABANCÓ, 1997a: 32). Durant l'Edat Mitjana i l'Època Moderna és utilitzada freqüentment a Catalunya. En canvi, durant en Època contemporània, en concret al segle XX l'emfiteusi va tenir una reducció força dràstica, reduint-se als censos que estaven inscrits en el Registre de la Propietat.

Com s'ha posat de relleu, l'emfiteusi ha estat estudiada essencialment pels historiadors del dret, que ho han fet des d'una perspectiva eminentment estàtica i no s'ha situat sempre adequadament en la seva dinàmica sociohistòrica (E. SERRA I PUIG, 1989: 127-129). L'estudi de l'emfiteusi és necessària en qualsevol cas per a comprendre l'evolució històrica en l'àmbit d'una societat basada en una economia eminentment agrícola, com ha estat el cas de la comarca de les Garrigues. D'altra banda, l'anàlisi de la jurisdicció senyorial de Poblet permet entendre les relacions jurídiques entre el monestir i els seus vassalls des de la perspectiva d'un poder o potestat pública (V. GUAL I VILÀ, 2003 i 2007). És a dir, el tema de la jurisdicció es refereix a la possibilitat d'impartir justícia, aprovar reglamentacions o ordenances, sancionar en cas d'incompliment d'aquestes, establir i recaptar tributs, entre d'altres. En el cas dels Omellons, el monestir de Poblet va adquirir del rei Pere «el Cerimoniós» el mer i mixt imperi l'any 1367, sent ratificada aquesta adquisició pel rei Joan «el Descurat» el 1392. En canvi, l'anàlisi dels contractes d'establiment ens possibilita veure les relacions des de la perspectiva de la propietat. Així, a través d'una permuta

amb el rei Pere el Catòlic sobre els drets que tenia el monestir sobre Avinyonet del Penedès, van adquirir el domini sobre els Omellons l'any 1210. El monestir de Poblet reunia en moltes de les poblacions garriguenques la doble condició de senyor jurisdiccional i propietari de les terres. Cal afegir les reserves senyorials que es realitzaven sobre determinades infraestructures claus com eren els molins, els forns, els graners, les forges, entre d'altres. Són, per tant, necessàries aquestes diverses perspectives per copsar la dimensió de la rellevància que tingué el monestir com a senyor territorial i jurisdiccional sobre determinades poblacions garriguenques.

En un treball anterior presentat a la Trobada d'Estudiosos vaig referir-me a una modalitat concreta d'emfiteusi, la rabassa morta, i ho vaig fer a través d'un contracte del segle XIX al comentari qual em remeto (V. AGUADO, 2012). En el present treball em referiré a l'emfiteusi amb caràcter més general a través d'un contracte d'establiment realitzat durant el segle XVI. La finalitat d'aquests treballs ha estat, fonamentalment, la de donar a conèixer aquests documents rellevants, centrant-nos en l'examen dels pactes continguts. Per a la seva millor comprensió és fonamental situar-los en el seu context històric i social, aspecte al qual hem procurat realitzar una primera aproximació. La importància de començar a estudiar i divulgar aquesta documentació es fa necessària com a base de posteriors estudis on s'aconsegueixi no únicament un examen estàtic sinó que arribem a una comprensió més completa de la seva rellevància i de les implicacions que tenia.

La localització d'aquest document l'hem pogut realitzar a l'Arxiu del monestir de Poblet en base als estudis realitzats sobre aquest (V. GUAL I VILA, 2007: 421). La referència per a la seva consulta és l'Armari III, Calaix 27, Carpeta 2, Document 2. Es tracta d'un plec de «8 folis (i 1 de blanc), 215 x 315 mm, llatí-català». La data del contracte és de 22 de desembre de 1529, però és un trasllat ja que la cal·ligrafia del document no es correspon a aquesta època, sinó que es tracta d'una còpia realitzada en un moment posterior, probablement del segle XVIII. En aquesta calaix 27 de l'armari III de l'Arxiu de Poblet es troben nombrosos contractes d'establiment d'emfiteusi realitzats pel monestir de Poblet des del segle XIII fins al segle XIX. L'estudi complet d'aquest calaix, així com la resta de documentació, permetria veure l'evolució d'aquesta institució jurídica, així com la seva rellevància en les relacions econòmiques i socials. Des d'aquí cal agrair al Pare Bibliotecari Dom F. Xavier GUANTER les facilitats donades per a la seva consulta.

2. Les parts: l'Abat Queixal, la comunitat i Antoni Batlle

El contracte d'establiment dels molins dels Omellons és atorgat per l'abat Pere QUEIXAL i la comunitat de monjos del monestir de Poblet. És necessari, per tant, referir-nos a aquest abat que va ser un dels més polèmics del Monestir de Poblet. El seu cognom el trobem amb diverses grafies, així en el document que examinem s'anomena «QUEXAL», en d'altres casos trobem «QUEIXAL», també hi podem veure «QUIXAL», mentre que en d'altres ocasions és anomenat «CAIXAL». En el treball utilitzarem la denominació «QUEIXAL» que és la que es correspon millor amb l'etimologia del cognom que tant pot referir-se a la dent molar com a una estructura configurada de forma semblant a les dents com la «part inferior de la forcada del molí de vent» (Diccionari Català-Valencià-Balear d'ACOLVER-MOLL).

El seu abadiat va ser durant el primer terç del segle XVI, entre l'any 1526 i 1531. Un grup de monjos es van rebel·lar contra aquest l'any 1531, el van empresonar i van sol·licitar a l'emperador Carles que es nomenés un nou abat. Es va instruir un procés que va resoldre un tribunal presidit per l'abat de Santes Creus, fra Bernadí TOLRÀ i format també per l'abat de Fitero, fra Martí DEGUÉS, l'abat de Valldigna, fra Gaspar BELLVER i l'abat de Santa Fe, fra Miquel GARRER. En la sentència se'l va condemnar en considerar que havia afavorit familiars seus (fonamentalment els seus germans de sang en Sebastià i en Joan), que la seva elecció va ser simoníaca, que havia fet una mala administració, que no celebrava les festivitats religioses, que menjava carn contradient les regles d'abstinència (E. FORT I COGUL, 1958).

L'abat QUEIXAL va néixer a Castellserà (G. GONZALVO I BOU, 2016; J. VALLESPINOSA: 34) d'on provenia la seva família pagesa benestant (J. SENDRA I BUIRA, 2007). Aquesta zona que pertanyia al comtat d'Urgell va ser venuda al monestir de Poblet. Va ingressar com a oblat a l'edat de vuit anys,¹ va ser rebut com a novici als quinze anys i va professar com a monjo a l'edat de

disset anys, el 7 de juny de 1506,² durant l'abadiat d'en Doingo PORTA.³ Com a monjo va exercir diversos càrrecs de responsabilitat: col·lector en ofici de fruiter, sagristà, pitancer, sotsbosser, majoral de Menàrguens i prior de nostra Senyora del Tallat. Es tractava, per tant, d'una persona en experiència en l'administració i gestió del monestir. La seva elecció va ser molt disputada amb el llavors prior de Natzaret, Ferran de LERIN, que posteriorment el succeiria com abat.

Durant el seu abadiat, fra QUEIXAL va fer construir el retaule de l'església major obra del mestre Damià FORMENT que va ser la primera obra renaixentista («al romano») de les seves característiques a Catalunya (J. YEGUAS I GASSÓ, 1999). Aquesta obra va ser considerada com un dispendi innecessari per part de la comunitat de monjos i va ser objecte d'un famós plet. Els seus familiars van intentar alliberar-lo i van assaltar el monestir la nit de Nadal de 1533. En aquest assalt va morir un monjo convers, fra Pere MAS i fou nafrat un altre monjo anomenat fra Sanxo. Això va comportar que el traslladessin a la presó de Xàtiva on va morir.

En el document d'establiment dels molins dels Omellons es fa una relació dels monjos de la comunitat o convent:

Fr. Geraldus Salinas Prior, fr. Michael Longares Mag. fr. Antonius Sabater Bursarius, fr. Antonius Ramires, fr. Salvator Betran, fr. Jacobus Mas, fr. Andreas Capdevila, fr. Petrus Vidal, fr. Jeronimus Burguyó, fr. Michael Batlle, fr. Melchior Martí, fr. Gaspar Cruilles, fr. Petrus Bernat, fr. Petrus Mir, fr. Franciscus Morales, fr. Gaspar Freixes, fr. Antonius Corbella, fr. Michael Grau, fr. Onofrius Gassió, fr. Jacobus Bota, fr. Petrus Monagues, fr. Franciscus Gonsalves, fr. Petrus Boques, fr. Gabriel Petrus, fr. Petrus Dexea, fr. Alfonsus Ernandes, fr. Franciscus Balanya, fr. Joannes Ballester, fr. Franciscus Fores, fr. Petrus Granera, fr. Gabriel Reguer, fr. Petrus Puig, fr. Joannes Malet, fr. Joannes Mertí, fr. Michael Vila, fr. Joannes Marçal, fr. Rafael Mates, fr. Gabriel Gatell, fr. Bernardus Pelegri, fr. Michael Pexó, fr. Gabriel Comes, fr. Franciscus Granyó

En el document es relacionen 42 monjos professors més el pare Abat. No surten els monjos conversos o llecs, ja que aquests es dedicaven principalment als treballs manuals pel fet que aquests no tenien béns o diners que oferir com a dot al monestir. Els monjos professors es dediquen fonamentalment a l'oració i a l'estudi, regint-se per l'ofici diví o litúrgia de les hores. Van vestits amb un hàbit blanc format per una túnica i un cinyell, portant a sobre un escapulari negre.⁴ En canvi, els germans conversos solien distingir-se pels seva túnica que era de color marró i per la seva barba llarga i descuidada. Dormien i menjaven en el seu propi dormitori i refectori, situat fora de la zona de clausura. Entraven a l'església per una porta diferent als monjos professors i tenien un cor apart on escoltaven l'ofici diví. Tampoc constaven els novicis perquè encara no havien professat.

D'acord amb els textos constitucionals que regien les comunitats cistercenques, l'abat no podia decidir per si sol la venda d'un bé immoble o de drets, sinó que calia també el concurs dels monjos, per aquest motiu es fa aquesta relació en el document d'establiment dels molins dels Omellons. Així, d'acord amb la Butlla Fulgens Sicut Stella atorgada per Benet XII, 1335 per l'Ordre Cistercenc:

¹ En el Diccionari Català-Valencià-Balear es troba entre les diverses accepcions de la paraula "oblat" la següent: «l'infant ofert des del seu naixement al servei del culte». L'edat de vuit anys en la que Pere QUEIXAL va ingressar en el monestir de Poblet és documentada en un escrit que el seu germà Sebastià dirigeix a les Corts de Montsó (E. FORT I COGUL 1958: 104).

² Archivo Histórico Nacional. Clero. Pergaminos. Poblet. Carpeta 2676.

³ Utilitzem expressament el prenom Domingo perquè les fonts coetànies consultades parlen o bé de Domingo o de Dominico PORTA. El prenom Domènec per a referir-se a aquest abat sembla una ultracorrecció posterior de la historiografia. Com s'ha demostrat, prenomes com Domingo o Francisco han estat indegudament corregits quan en realitat són tan antics com Domènec o Francesc (J. L. MARFANY I GARCIA 2001: 27-105).

⁴ Antigament els monjos de Poblet duïen l'escapulari blanc, pràctica que va finalitzar el segle XV.

«Sempre que calgui fer una venda d'un bé immoble o de drets d'algun monestir o casa; o una reducció de censos, de pensions o de cànons; o la venda dels arbres d'un bosc sense tallar, hi ha de precedir una deliberació madura i diligent almenys dos dies abans. L'ha de tenir l'Abat o el Superior amb la comunitat del monestir o de la casa d'on siguin els béns, drets, censos i pensions. I almenys que l'alienació o la venda es faci amb el consentiment de la comunitat, o de la major i més sana part d'aquesta; que la deliberació i del consentiment en facin els esmentats una escriptura autèntica, on constin els noms i cognoms dels qui ho van deliberar i aprovar, i el segell de l'Abat del monestir o del Superior de la casa, i el de la seva comunitat.»

Els monjos eren convocats a capítol a so de campana. Així segons el document que estem examinant ens diu: «convocati et congregati ad sonum Campana in Domum Capituli ipsius Monasterii ubi pro similibus actibus et negotiis solisi sumus convocari et congregari Capitulum ipsius Monasterii facientes et representantes tamquam major et sanior pares monachorum conventuum dicti Monasterii ex nostris certis scientia et mente deliberata pro evidenti utilitate».

L'altre part del contracte és Antoni BATLLE que és anomenat «honorable» en el document. Cal dir que aquest tractament s'acostumava a donar a batlles, jurats, consellers, missers, mercaders, etc. La seva procedència era de la Vila d'Arbeca. Com s'ha assenyalat «l'explotador del molí no era una persona qualsevol: construir un molí implicava tenir un cert capital o ma d'obra i el beneficiari de la concessió acostumava a ser una persona rellevant en la vida local i comarcal» (P. ORTÍ I GOST, 1993: 250).

Sabem, per la documentació del procés contra l'abat QUEIXAL, que Antoni BATLLE va ser un dels seus afavorits per aquest abat. En el procés es diu que Antoni BATLLE ville Arbeche va rebre 100 mitgeres de forment l'any 1528 (E. FORT I COGUL, 1958: 86-87). En un document de setembre 1531 apareix en una relació de deutors en que Antoni BATLLE deu al monestir 12 lliures (V. GUAL I VILÀ, 2007: 550).

Podem seguir per documentació posterior els successors d'Antoni BATLLE pel que fa als molins dels Omellons. Així, el 28 de febrer de 1622 hi ha documentat un plet de Poblet contra Agustí SERRA que era usufructuari de la seva mullera Marianna PALAU per 98 lliures (V. GUAL I VILÀ, 2003: 121). El 1685 consta l'establiment per aquests tres molins realitzat per fra Josep SERRA, prior de Nataret i síndic de Poblet a Teresa AMIGÓ, vídua de Joan HOMDEDEU, per un cens de 12 lliures i 7 sous a compliment del de 30 lliures que es pagava abans (V. GUAL I VILÀ, 2007: 433). El 1679 hi ha una memòria del que Teresa HOMDEDEU ha pagat pels censos els molins dels Omellons on consten els diferents rebuts emesos pel bosser del monestir. En aquesta documentació consta que el 1652 els tenia arrendats per últim any el Dr. LÓPEZ de Vimbodí (V. GUAL I VILÀ, 2007: 570). Finalment, trobem un plet de 29 d'agost de 1789 sobre un molí de farina construït per Jaume BALCELLS. Aquí es discuteixen dues qüestions: l'una si la Reial Hisenda podia conferir l'establiment i l'altra si afectaven l'exclusivitat que tenia Ramon LLORAC com a successor d'Antoni BATLLE pel que feia als molins (V. GUAL I VILÀ, 2007: 103).

3. L'objecte: els molins dels Omellons

En el contracte d'establiment es parla de tres casals de molins fariners que el Monestir té en lliure alou. L'alou era la situació en que el propietari de l'immoble tenia tant el domini directe com el domini útil. El que el monestir el tingués en lliure alou era la condició necessària per a poder realitzar l'establiment de l'emfiteusi.

Els molins es troben en el «terminum seu loci Homellorum vulganiter dictos de Arbeca, sive de Tarrega». Dos casals es troben en el nucli urbà (afronten Joan PELLICER i via pública) i un casal en el terme anomenat Molí d'en Salvat (afronten Jaume ARBONÉS, Joan ARBONÉS, Joan PELLICER i camí d'Arbeca). Els dos molins es podrien identificar amb les restes que es troben a la Casa LLO-RACH. Pel que fa al Molí que hi ha al terme es podria identificar amb el Molí de Laviana o la Biana. Aquest darrer és considerat com el més antic de la Vall de la Coma a l'haver estat documentat l'any 1452 (F. MARTÍN I VILASECA 2008: 118). Aquest Molí de Laviana amb un hort contigu, vora el camí de Vinaixa, fou adquirit en aquesta data per l'abat CONILL per la quantitat de deu florins.

En la part del document que transcriu el següent: «tria Casalia Molendinorum farinariorum qua dictum Monasterium pro libero Alodio tenet et possidet intra terminum seu loci Homellorum vulgariter dictos de Arbeca, sive de Tarrega quorum duo Casalia sunt sita coram dicto loco, affrontantur de duobus Capitibus cum honore Ioannis Pellicer dicti loci, et de alio latere cum via publica. Tertium Casale, sive Molendinorum est in eodem termino quod vulgariter nominatur lo Moli den Salvat affontatur ex uno latere cum tenedore Jacobi Arbones et de alis cum Iohanne Arbonés et de uno capite cum Ioanne Pellicer, et de alis cum itinere Arbeca».

En la fitxa de l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya⁵ es diu que la Casa Llorach és una «Construcció del segle XVIII ubicada al camí del Pont Vell dels Omellons. Fou bastida sobre dos antics molins, un d'oli que ja existia el 1452, i un altre de farina». Aquesta informació contrasta amb la que tenim del document de 1529 on els dos molins del nucli urbà són, com el tercer fora del nucli urbà són fariners, «tria Casalia Molendinorum farinariorum», no fent-se cap referència a molins d'oli.

4. La constitució de l'emfiteusi: l'establiment

Amb la constitució de l'emfiteusi ens estem referint al moment en què naixia el contracte i, per tant, els drets i obligacions que corresponien a cadascuna de les parts. A Catalunya s'ha utilitzat indistintament les expressions «emfiteusi», «acapte» o «establiment» per a referir-nos al contracte emfitèutic (A. MIRABELL I ABANCÓ, 1997a: 115). En el document objecte del nostre estudi s'utilitzen les següents expressions: «Acapitu», «stabilimus», «hoc Stabilimento», «expressati stabilimenti». La denominació establiment que era la més usual venia de la constitució «Car dignament regna» de Pere I a les Corts de Barcelona de 1210. Hi havia altres formes de constituir l'emfiteusi a part del contracte, que eren per disposicions de darreres voluntats (per testament) i també per prescripció adquisitiva (usucapió).

Tal com s'ha assenyalat en la constitució de l'emfiteusi es pagava una entrada que es podia realitzar en diners o en espècie. Aquesta entrada la pagava el senyor directe quan es constituïa l'emfiteusi (A. MIRABELL I ABANCÓ, 1997a: 118). En el document aquí examinat s'assenyala que: «volem que smercen cinch centas o sis centas lliuras a censal, y las pensions de dit Censal o Censals sien en paga de dit Cens o lo compliment que seran cinch lliuras fins a trenta lliuras pague lo que possehirá los Molins lo dia de Nadál com dit es y en cas que los dits Molins anassen a pigora estiguen de cara a las ditas cinc centas lliuras al pijorament de dits Molins y pensions y no en altra cosa».

L'altra qüestió rellevant era que tan la constitució i el seu valor com l'extinció de l'emfiteusi havia de constar en escriptura pública (A. MIRABELL I ABANCÓ, 1997a: 120). El contracte emfitèutic és atorgat pel notari Jaume CERDÀ prevere de la veïna vila de l'Espluga de Francolí. En aquesta escriptura pública constaven, a més de les parts que intervenien, els testimonis que en aquest cas van ser el Venerable Pere VILAGRASSA que era prevere i rector de la Vila de les Borges d'Urgell (és a dir, les Borges Blanques) i l'honorable Pere ALMENARA mercader de la vila de l'Espluga de Francolí.

En el contracte es fa referència al règim jurídic de la següent forma: «Ac omni alii Legi, Iuri, Canonico, vel Civili, foro, usatico, usui, et Consuetudini, ac Constitutioni premissis obviam venientibus ullo modo». Com veiem aquest estava format per totes les altres lleis, el Dret Canònic o Civil, usatges, usos i costums i les constitucions. Aquestes darreres eren les lleis paccionades entre el rei i les Corts catalanes, com era la «Car Dignament» a la que m'he referit anteriorment.

5. Els pactes d'establiment dels molins

L'establiment es realitza, respecte als tres molins fariners als que hem al·ludit anteriorment, des dels abismes fins al cel amb les moles i rodes, estelladores, recs, desaigües, aigües, aqüeductes i tots els seus aparells, utensilis que siguin aptes per a moldre («stabilimus ab abyssis»).

⁵ Disponible en el moment d'elaboració d'aquest treball a la següent adreça electrònica: <<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=0&consulta=&codi=430>>

usque ad coelum cum molis et rotis, stelladoriis, paveriis, rechiis, Capredius, exaquatoriis, aquis, aqueductibus et cum omnibus suis apamentis, aparatibus, utensilibus que, ad opus et exercitium dictorum Molendinorum sunt aptis ad molendum»).

El senyor directe o eminent (Abat i Convent de Poblet) tenia dret a la prestació que consistia en una pensió, cànon o cens de 30 lliures tots els anys pagadores el dia de Nadal. El pagament de la pensió suposava el reconeixement del domini directe del monestir de Poblet. L'incompliment del pagament durant un trienni suposava l'expulsió de l'emfiteuta o senyor útil. Es dediquen 500 o 600 lliures a censal i les pensions de dit censal siguin en paga de dit cens que seran de 5 fins a 30 lliures.

A part de la prestació principal, els de Poblet es reserven poder moldre per 30 sous al mes. Si els de Poblet porten blat de l'Urgell o d'altres llocs es preveu puguin moldre per la quantitat dita. L'abat pot reposar en dits molins i té posada lliure «franca de aposento». Es reserva posar en els molins els delmes obtinguts dels vassalls

Es reserva el senyor Abat i Convent el lluïisme, la fadiga i la directa senyoria sobre els tres molins. En el document que estudiem s'assenyala que: «cum omni lure dominio directo faticha decem dierum atque laudimio et omni alio lure ad rectum Dominium pertinenti et nullum alium Censum pro dictis Molendinis dicto Monasterio vos nec vestri heredes et successores vestros quoscumque facere habeatis». També s'assenyala que: «Item se atura lo Rt. Sr. Abat y el Convent loysme y fadiga y directa señoria sore los dits Molins».

El lluïisme («laudimio», «loysme») és la facultat del senyor directe a rebre una part quan es transmetia a una tercera persona el domini útil. En cas de lluïció del censal no es pugui fer sense consulta de l'Abat ni del Convent. Les Corts de Cervera de 1359 de Pere III varen establir que el lluïisme seria una tercera part del preu en aquelles alienacions a títol onerós, una desena part en les alienacions a títol lucratiu i una vintena part per a totes les obligacions hipotecàries, excepte en els casos que s'entregui per dot.

En canvi, la fadiga («faticha», «fadiga») és la facultat del senyor directe a adquirir el domini útil quan aquest es transmetia a una tercera persona. En el document es fa referència expressa a la fadiga en els següents termes: «Primo faticham decem dierum dicto Insigni Monasterio Populeti et Conventus facere habeatis et si dictum Monasterium et Conventus pro Comuni precio dicta Molendina retinere voluerit aut alteri conducere sive dare licitam habeat alias possitis vos et successores vestri vendere vestris tantum Consimilibus sub dictis pactis et Conditionibus et non aliter.»

Pel que fa als drets del senyor útil (Antoni Batlle d'Arbeca), aquest tenia l'exclusivitat o monopoli en l'activitat molinera «que lo senyor ni altres persones no gosen fer altres Molins en dit lloch ni tenir-ne sino lo dit Antoni Balle o sos hereus». Aquesta exclusivitat era el resultat d'una regalia sobre l'explotació de determinades activitats (forns, molins, tavernes, etc.) L'Antoni Batlle i els seus hereus poden fer foc i estada en els molins i empriar en dit terme així com en els altres poblats de dit lloc.

També fa referència a tercers aliens al contracte, com eren els vassalls del monestir de Poblet els quals tenen preferència als forasters per moldre blat i mantenen els seus drets pel que fa al rec de les seves terres.

6. Conclusions

- El document objecte d'aquest treball és un contracte que permet conèixer les relacions existents en la propietat basades en la distinció entre domini directe i domini útil.
- Els drets i obligacions de cadascuna de les parts permet entendre la funció dels contractes d'establiment i la importància de l'emfiteusi.
- Es realitza en una època clau: després de la Guerra Civil catalana i la sentència arbitral de Guadalupe.

- Es tractava d'unes infraestructures clau en la vida de la comunitat: tres molins fariners que es detentaven en règim de monopoli.
- Al·ludeix a un dels abats més polèmics: l'abat Queixal que va ser deposat, justificant-se, entre d'altres raons, per afavorir els seus familiars i éssers propers.
- És un indicatiu de la importància del conreu de cereals pel monestir de Poblet que havia adquirit les terres d'Urgell (que era el graner, a Castellserà es va edificar la Panera).

7. Bibliografia

- ALTISENT I ALTISENT, Agustí (1974): *Història de Poblet*, Tarragona: Abadia de Poblet.
- COCHERIL, Maur (1961): *L'abbé de Poblet dom Pere Caixal et la «Peregrinatio Hispanica» de frère Claude de Bronseval*, Santes Creus: Publications de l'Archive Bibliographique.
- DD.AA. (1990): *Textos constitucionals de la Congregació cistercenca de la Corona d'Aragó*, vol. I, Scriptorium Populeti 13, Tarragona: Abadia de Poblet.
- DOMÉNECH Y MONTANER, Luis (1927): *Historia y arquitectura del Monasterio de Poblet*, Montaner y Simón: Barcelona (edició facsímil 2013, editorial Maxtor).
- FINESTRES I DE MONSALVO, Jaime (1756): *Historia del Real Monasterio de Poblet. Ilustrada Con Dissertaciones curiosas sobre la Antigüedad de su Fundacion, Catalogo de Abades, y Memorias Chronologicas de sus Gobiernos, con las de Papas, Reyes, y Abades Generales de Cistèr tocantes à Poblet, Dividida En Quatro Libros. Que Contiene La Tercera, Y Ultima Parte De El libro II. esto es la serie de Abades, y los Progressos que tuvo el Monasterio desde el año 1458. hasta el de 1623, Volumen 4*, Cervera: Universitat de Cervera.
- FORT I COGUL, Eufemià (1958): *L'abat de Santes Creus fra Bernardí Toldrà i el procés contra l'abat Caixal de Poblet*, Santes Creus: Colectanea de Santes Creus..
- GONZALVO I BOU, Gener (2005): «Els dominis del monestir de Poblet a la Plana d'Urgell» a Urtx, revista cultural de l'Urgell (Tàrraga) 18, pp. 193-203.
- GONZALVO I BOU, Gener (2016): «Pere Caixal, un abat de Poblet de Castellserà» a Nova Tàrraga.
- GUAL I VILÀ, Valentí (2003): *Justícia i terra: la documentació de l'arxiu de Poblet (armari II)*, Valls: Cossetània.
- GUAL I VILÀ, Valentí (2007): *Poblet, senyor feudal. La documentació de l'Arxiu de Poblet (Armari III)*, Valls : Cossetània.
- MARFANY I GARCIA, Joan-Lluís (2001): *La llengua maltractada. El castellà i el català a Catalunya del segle XVI al XIX*, Barcelona: Empúries, en especial el capítol "El doctor Martí i Julià es deia Domingo".
- MARTIN VILASECA, Fèlix (2008): «L'activitat farinera a la Vall de la Coma» a DD.AA.: *Fites en el temps VI Trobada d'Estudiosos. El Cogul 27 d'octubre 2007*, Fonoll i Centre d'Estudis de les Garrigues: Juneda.
- ORTÍ I GOST, Pere (1993): «L'explotació d'una renda reial: els molins del rec comtal de barcelona fins al segle XIII» a *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval (Anuario de Estudios Medievales, Anejo 27)*, pp. 243-273.
- SENDRA I BUIRA, Josep (2007): *Castellserà, visió històrica*, Lleida: Diputació de Lleida.
- VALLESPINOSA, Joan (2005): *Manuale cronològics. Llibre de Receptis. Uns detallats Annals d'història de Poblet, segles XVI i XVII*, Introducció, edició i notes d'Alexandre Masoliver, Tarragona: Abadia de Poblet.
- YEGUAS I GASSÓ, Joan (1999): *L'escultor Damià Forment a Catalunya*, Col. Espai/Temps, Lleida: Universitat de Lleida.

Sobre l'emfiteusi

AGUADO I CUDOLÀ, Vicenç (2012): «El conreu de la terra segons un contracte de rabassa morta al Velusell d'inicis del vuitcents» a *Vincles i arrels*, VIII Trobada d'Estudiosos de les Garrigues. L'Albi, 29 d'octubre de 2011

CARRERAS CANDI, Francesc (1910): «Notes sobre els orígens de la Emfiteusis en lo territori de Barcelona» a *Revista Jurídica de Catalunya*, XV, pp. 28-36.

FUNES CASTILLO, Daniel (2016): Evolució històrica de l'emfiteusi a Catalunya, Treball Fi de Grau, Universitat de Girona.

MIRAMBELL I ABANCÓ, Antoni (1997a): *Els censos en el dret civil de Catalunya, la qüestió de l'emfiteusi (a propòsit de la Llei especial 6/1990)* (1a Ed.) Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia.

MIRAMBELL I ABANCÓ, Antoni (1997b): «Els censos en l'actual Codi civil de Catalunya» a *Revista Jurídica de Catalunya* 106, núm. 2, pp. 337-385.

PONS I GURI, Josep Maria (1985-1986): «Entre l'emfiteusi i el feudalisme (Els reculls de dret gironins)» a *Estudi general: Revista de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona* núm. 5-6, pp. 411-418.

SERRA I PUIG, Eva (1989): «Notes sobre els orígens i l'evolució de l'emfiteusi a Catalunya» a *Estudis d'història agrària*, [en línia], núm. 7, pp. 127-38, disponible a: <<https://0-www-raco-cat.catalog.uoc.edu/index.php/EHA/article/view/99629>> [Consulta: 31-01-2020].

8. Annex

Transcripció del document d'establiment

In Dei nomine amen. Noverint universi presentes pariter et futuri. Quod Nos fr. Petrus Quexal Dei gratia Abbas insigni Monasterii R. M. Populeti Ordinis Cistercensis archiepiscopatus Tarraconensis fr. Geraldus Salinas Prior, fr. Michael Longares in sacra pagina Mag. fr. Antonius Sabater Bursarius, fr. Antonius Ramires, fr. Salvator Betran, fr. Jacobus Mas, fr. Andreas Capdevila, fr. Petrus Vidal, fr. Jeronimus Burguyó, fr. Michael Batlle, fr. Melchior Martí, fr. Gaspar Cruilles, fr. Petrus Bernat, fr. Petrus Mir, fr. Franciscus Morales, fr. Gaspar Freixes, fr. Antonius Corbella, fr. Michael Grau, fr. Onofrius Gassió, fr. Jacobus Bota, fr. Petrus Monagues, fr. Franciscus Gonsalves, fr. Petrus Boques, fr. Gabriel Petrus, fr. Petrus Dexea, fr. Alfonsus Ernan-des, fr. Franciscus Balanya, fr. Joannes Ballester, fr. Franciscus Fores, fr. Petrus Granera, fr. Gabriel Reguer, fr. Petrus Puig, fr. Joannes Malet, fr. Joannes Merti, fr. Michael Vila, fr. Joannes Marçal, fr. Rafael Mates, fr. Gabriel Gatell, fr. Bernardus Pelegrí, fr. Michael Pexó, fr. Gabriel Comes, fr. Franciscus Granyó, convocati et congregati ad sonum Campana in Domum Capituli ipsius Monasterii ubi pro similibus actibus et negotiis solisi sumus convocari et congregari Capitulum ipsius Monasterii facientes et representantes tamquam major, et sanior pars monachorum et Conventualium dicti Monasterii ex nostris certis scientia, et mente deliberata pro evidenti utilitate iam dicti nostri Monasterii Populeti Stabilimus vobis honorabili Antonio Batlle Mercatori Villa Arbecca in perpetuum videlicet ad bene meliorandum et in aliquo non deteriorandum et vestris heredibus, et successoribus quibuscumque omnia illa tria Casalia Molendinorum farinariorum qua dictum Monasterium pro libero Alodio tenet et possidet infra terminum seu loci Homellorum vulganiter dictos de Arbeca, sive de Tarrega quorum duo Casalia sunt sita conam dicto loco, affrontantur de duobus Capitibus cum honore Joannis Pellicer dicti loci, et de alio latere cum via publica. Tertium Casale, sive Molendinum est in eodem termino quod vulgariter nominatur lo Moli den Salvat affrontatur ex uno latere cum tenedore Jacobi Arbones, et de uno capite cum Joanne Pellicer et de alio cum itinere Arbeca. Quo quidem tria Casalia Molendinorum Farineriorum ut pretangitur dictis nominibus per Nos, et dictum nostrum Monasterium stabilimus ab abyssu usque ad coelum cum molis et rotis, stelladoriis, paveriis, rechiis, Capredius, exaquatoriis, aquis, aqueductibus et cum omnibus suis apartamentis, aparatibus, utensilibus que, ad opus, et exercitium dictorum Molendinorum sunt aptis ad molendum, et cum introitibus et exitibus, iuribus et pertinentiis suis universis, quo dictum Monasterius et Conventus iam supradictis Monasterii, et Nos dicto nomine pro nunch, habemus et possidemus, et sicut affrontantur, et terminantur dicta Casalia Molendino-

rum, sic per Nos superius nominatos Abbatem et Conventum, sive Monachos conventum facientes Beata Maria Populeti, et successores nostros in supra dicto Monasterio Beata Maria Populeti stabilimus in perpetuum ut predicitur ad bene meliorandum, et in aliquo non deteriorandum vobis iam dicto Honorabilis Antonio Batlle Mercatori, et vestris, cum ingressibus, et egressibus iuribus et pertinentiis suis universis, et cum omnibus melioramentis ibi factis, et fiendis, prout melius potest dici scribi, et intelligi omni bono vestro intellectui, et vestrorum heredum et successorum perpetuo. Ponendo, et mittendo inde vos dictum honorabilis Antonium Batlle, et vestros heredes, et successores quoscumque de dictis Casalibus Molendinorum, et pervinentiis suis in realem, et corporalem possessionem seu quasi cum hoc publico Instrumento Vobis, et Vestris heredibus et successoribus quibuscumque perpetuo valituro, et tenere, habere, percipere, et pacifice possidere vos, et successores quoscumque, Nos dictus Abbas, et ceteri Monachi superius, et infra expressati faciemus contra omnes Personas pacifice et quiete, Sub talibus vero conditionibus, atque pactis quod vos dictus Honorabilis Antonius Balle, et quicumque alii post Vos, qui habebunt tenebunt, et possidebunt dicta tria Casalia Molendinorum detri, et faciatri, seu dent et faciant pro novo Acapitu seu novo Censu iam dicto Monasterio Beata Maria Populeti seu Conventus eiusdem triginta libras moneta Barchinona annis singulis solvenda in festo Nativitatis Domini Jesu-Christi cum omni lure dominio directo, faticha decem dierum, atque laudimio, et omni alio lure ad rectum Dominium pertinenti, et nullum alium Censum pro dictis Molendinis dicto Monasterio vos nec vestri heredes, et successores vestros quoscumque facere habeatis. In super retinemus Nos dictus Abbas et ceteri Monachi Conventuales iam superius exarati pro sape, et antedicto Monasterio quod nullum alium Domini seu Dominos acclametis in antedictis Molendinis nisi dictum Monasterium et Conventum eiusdem vos, seu heredes vestri, et seu successores eligatio et si vendere, vel impignorare ullo umquam tempore vos seu heredes vestris, aut successores dicta Molendina volueritis: Primo faticham decem dierum dicto Insigni Monasterio Populeti, et Conventus facere habeatis, et si dictum Monasterium et Conventus pro Comuni precio dicta Molendina retinere voluerit, aut alteri conducere sive dare licitam habeat alias possitis vos, et successores vestri vendere vestris tantum Consimilibus, sub dictis pactis et Conditionibus et non aliter. Et quirentes et legitimi Deffensores de hoc Stabilimento vobis et vestris heredibus et successoribus quibuscumque nos dictus Abbas, et ceteri Monachi superius expressati esse promittimus ita videlicet quod si ullo umquam tempore aliqua Persona, seu Persona cuius cumque status, aut conditionis fuerit, fecerint seu intemptaverint aliqua actionem, Quaestionem, Petitionem, vel Demandam, litem, vel Controversiam de iure, vel de facto aut alias contra dicta Molendina, et Contra vos aut heredes et successores vestros natione iam superius expressati Stabilimenti statim motis ipso Quastionibus, petitionibus, et demandis legitime, et perfecte vos ab eisdem, et successores vestros quoscumque Nos dictus Abbas, et Ceteri Monachi superius exarati per nos, et nostros in dicto Monasterio successores indempnem, et indempnem servare promittimus, et penitus sine dampno ipsasque Questiones, Petitiones et Demandas nos dictus Abbas seu dicti monachus, et Conventus fassi sepe dicti Monasterii Populeti ducemus quo usque terminate fuerint ex diffinitivam sententiam aqua non liceat ulterius appellare et si vos, seu heredes vestris et successores quicumque eligeritis ipsam causam, seu causas agere, et ducere per vos ipsos, et summissiones, et expensas feceritis, aut dampna seu gravamina sustinueritis vos aut heredes, et successores vestri pro predictio totum id et quidquid, et quantum fuerit vobis, et vestris dare Nos dictus Abbas et ceteri Monachi conventuales superius, et infra expressati pro dicto Monasterio promittimus solvere et emendare qualitiis omnibus, et difugiis procul pulsas. De quibus missionibus et expensis credatur, et credi volumus vestro, et vestrorum in dictis Molendinis successorum plano, et simplici verbo, vel solo simplici et corporali Juramento. Quod nunc pro tunc vobis et seu successoribus vestris deferimus et pro delato id penitus haberi volumus nullo alio probationum genere requisito, et pro hiis attendendis, complendis, firmiterque observandis, et pro evictione et guinentia huius di stabilimenti Nos dictus Abbas, et ceteri iam expressati Monachi conventuales per nos, et seu iam dictum Monasterium obligamus omnia bona, et iura dicti Monasterii habita ubique sint et habenda. Renuntiantes omni iuri canonico et civili contra premissa repugnantibus. Pro intrata vero dicti stabilimenti Confitemur nos dictus Abbas caterique monachi habuisse et recepisse a Vobis iam dicto honorabilis Antonio Balle unum par Altilium. Unde renuntiamus omni exceptioni dicti par Altilium a Vobis non habitum et non receptorum, et doli mabi, et in factum actionis, nec non uno, et eodem contextu in simul inter nos dicta Partes super eodem stabilimento, et acensamento fuerunt et sunt facta inita comprehensa, concordata, secuta, firmata, et finaliter perfecta, et conclusa super infraescripta bona fide, et omni fraude et dolo cessantibus Pacta, Con-

ventiones, avinentias, et Capitula infra sequentes et sequentia, quorum tenor de verbo ad verbum sequuntium sub forma sequenti:

Pactes

EEn nom de Deu. Forma y modo de Acensament dels Molins dels Homellons: Primo lo Señor Don Abat, y Convent de Poblet acensa los Molins de dit lloch dels Homellons, los quals son tres molins a l'Honorable Antoni Balle de la Vila de Arbeca per trenta lliuras tots anys de cens pagadors lo dia de la Nativitat de N. Señor, ab tot sos drets y pertinencias axi com lo dit Señor, y Convent los tenia dits Molins com a Señors dels Molins, y que lo Señor ni altres Persones no gosen fer altres Molins en dit lloch, ni tenir-ne sino lo dit Antoni Balle, o sos hereus. Item se atura lo Rt. Sr. Abat, y Convent loysme, y fadiga, y directa señoria sore los dits Molins: Item, que los vassalls de dit loch, o terratinents que los dias de rech que tenen volem stiguem ab sos drets, y pertinencias com fuis assi hom acostumat, y de nou los confirmam sens pagar ningun dret, y volem que los qui vuy te los dits Molins, ni per temps tindrà que los dits drets no puga conturbar ditas ayguas als vassalls, y terratinents y que dits vassalls no pogan lançar laygua al torrent perquè no aprofite en pena de cinch sous cada vegada. Item volem que en los dias que los vassalls, o terratinents ussen lo rech que expressament sia anomenats en lo acte del acensament o altre acte autentic de Notari = Item volem que los dias de rech de la vila nols abaste laygua que si la vila o terratinents volen laygua dels dras que laygua es dels Molins que los Jurats de dita vila digan al Amo dels Molins o Moliner si ell noy será que volen prendre aygua o per un dia, o sia, o den o tant quant la auvan menester la pogan pendre, empero que la vila par las moliuras que dits molins porin guanyar al Amo dels Molins y sino sen poden avenir, que lo Batlle y pos de part de la Vila un home, y lamo dels Molins altre y aquells ab jurament indiquen lo que dits Molins podrian guanyar segons la aygua que vé, y que aquells guany ab blat hagen de pagar ço es a Nadal, y a Sant Joan de Juny demanera ques conte dos vegades lany y paguen Item que Totas las heretats se poran afagir al rech que pogan regar com les altres, pagant així mateix = Item, Volem que los Vassalls que vuy son, ó per temps seran sien primers en moldrer que los Forestes buyda que sia la tramuga pagant com los altres = Item, Volem que si per ventura sesdevenia que los de Poblet o membres de Poblet voldran moldrer en los dits Molins se pogan pendre los Molins pagant trenta sous per Mes, y no altra cosa, al Moliner, y los puga pendre y tenir tres mesos, lany quels pendran emperó que lo temps quels tindran no corregia lo Cens per al Amo dels Molins, sino que sia contat per porrata, y los membres de Poblet paguen mija moliura y la porrata es cinquanta sous per mes = Item, que tostemps que los de Poblet portaran blat de Urgell, ó altres parts pogan tenir en dits Molins blat, y fer farines en lo modo detras scrit = Item, que tota hora que anant o venint lo Señor Abat hipugue descansar hó reposar en dits Molins tinga la posada francha de Aposento = Item, volem que smercen cinch centas, o sis centas lliuras a censal, y las pensions de dit Censal, o Censals sien en paga de dit Cens, e lo compliment que seran cinch lliuras fins a trenta lliuras pague lo que possehirá los Molins lo dia de Nadál com dit es, y en cas que los dits Molins anassen a pigora estiguen de cara a las ditas cinc centas lliuras al pijorament de dits Molins y pensions y no en altra cosa = Item, en cas de lluiació de dit Censal, o Censals nols puga pendra ni altri per ell, sens consulta del Rt. Abat, o Convent de Poblet, y mentre que no trobaran esmenç den ditas Cantitats esigan en taula posats per les dues Parts, y a solta de aquellas sun esmenades = Item, mentres que dita Cantitat estará en taula estigue a carrech de dit Comprador, ó Successors seus, ço es, que lo que negaran Poblet no perde res, sino que haje sas trenta lliuras cumplidas = Item, en cas que dits Censals que dit comprador a de fer per pagar lo Cens de trenta lliuras nols esmersar haya assegurar sobre tots sos bens haguts, y per haver, y en especial obligació los Molins = Item, Volem, que lo dit Antoni Balle, o sos hereus pogan fer foch y estada en dits Molins, y empriar en dit terme, com los altres Poblats de dit loch, y que lo Moliner que allí esterá lo sia pres per Vassall = Item, Volém, que per no tenir loch hont posar los delmes dels blats qe plegan en los Homells los pogan tenir en dits Molins = Item, Volem que lo dit Antoni Balle puga pendre fe jurament al Moliner que allí tindrà dara lo dret a cada hu com altres Moliners bon acostuman.

Et ideo Nos dicta Pater gratis, et ex certa scientia bona fide, et omni fraude cessante laudantes approbantes, ratificantes et confirmantes omnia, et singula capitula supradicta, ac universa, et singula in eis contenta quo ut in eis melius et plenius continentur, ac Confitentes, et recognoscentes ea omnia, et singula vera esse, et inter nos sic fuisse et esse, ac renuntrantes omini exceptioni dictorum capitulorum nostrorum non factotum positorum, et unitorum inter nos iuxta formam, et tenorem in eisdem Capitulis ordinatis, et expressatis. Convenimus, et promittimus Pars Parti, et nobis ad invicem, et vicissim solemnibus stipulationibus hinc inde intervenientibus, quod predicta capitula et omnia, et singula in eisdem contenta usque ad unquem attendemus, complebimus, tenebimus, et observabimus eff(fficaciter cum omni effectu nobis ad invicem, et vicissim quibuscumque diversionibus, excursionibus, et exceptionibus retroiectis prout et

quemadmodum querulibet nostrum tangunt vel concernunt singula singulis referendo juxta predictorum Capitulorum Seriem et tenorem nec contra ea, seu aliquod eorum faciemus, vel veniemus, aut aliquem contravenire seu facere permittemus tacite, vel expresse, directe, vel indirecte, aut aliquo alio quesito Colone. Promittentes nichilominus nos dicta Partes, videlicet una Pars nostrum alteri ad invicem, et vicissim quod restituemus et solvemus, dabimus, et paccabimus nobis invicem, et vicissim si quas missiones, et expensas dampna, et interesse aliquis, seu aliqui nostrum faciet, vel sustinebit, facient, aut sustinebunt pro predictis, aut ratione eorum, aut aliquo ipsorum in dampnum moram, culpam, neglectum, vel defectum alicuis, aut aliquorum ipsorum ex nobis non complementis non servantia, seu non complementium aut non servantium omnia supradicta super quibus missionibus, expensis, dampnis, et interesse exedatur facienti, aut sustinenti, sive facientibus aut sustinentibus ex nobis plano, et simplici verbo sine testibus, et iuramento nullo also probationum genere requisito. Renuntiantes cuiuscumque iuri et consuetudini dicentibus: in principali causa minime debere refundi. Et pro predictis omnibus et singulis firmiter attendendis, faciendis et complendis obligamus una pars nostrum alteri ad invicem et vicissim omnia bona et iura nostra, et utriusque nostrum mobilia et immobilia ubique presentia, et futura. Renuntiantes quantum ad hoc omnia, et singula supradicta contenta, et expressata in capitulis praincertis in quantum Nos, seu alteram partem nostrum concernunt cuicumque Legi, sive Iuri, usui, sive consuetudini penam dari, et solvi prohibenti, et Legi dicenti quod qui factum promittit solvendo interesse liberatur ab ipsa promissione et Juni dicenti: Quod porra semel exaeta amplius exigi seu pati non possit. Ac omni alii Legi, Iuri, Canonico, vel Civili, foro, usatico, usui, et Consuetudini, ac Constitutioni premissis obviam venientibus ullo modo. Et ut predicta Capitula, et omnia, et singula antedicta maiori gaudeant firmitate non vi, nec dolo set sponte iuramus Nos dicta Partes, et utraque nostrum per Dominum Deum, et eius sancta quatuor Evangelia nostris manibus Corporaliter tacta, fideliterque iurata predicta omnia, et singula supradicta prout utrumque nostrum concernunt, et tangunt, attendere, et complere, tenere, et observare, ac teneri compleri, et observari facere inconcusse, et in aliquo non contrafacere, vel venire aliquo iure, titulo, causa vel etiam ratione. Hoc igitur omnia et singula supradicta facimus, promittimus, convenimus et pascissimur Nos dicta Partes, et utraque nostrum alteri ad invicem, et vicissim, ac vobis Notario infrascripto tamquam publica Persona hac a nobis, et utraque parte nostrum, et pro aliis etiam personis quarum interest, aut poterint interesse pasciscenti, stipulanti et legitime necipienti. Caterum per pactum expresse inter nos dicta Partes initum volumus atque consentimus quod si forsan aliqua per inadvertentiam aut alias apparuerint in presenti Infraescrito nociva alicui Parti nostrarum seu dampnosa pro non scripta habeantur panitus taliter quod omnia, et singula ad utilitatem utriusque Partis iuxta naturam contractus intelligentur. Denique quod de predictis omnibus, et singulis fiant duo Consimilia publica. Instrumenta per Alphabetum divisa quorum unum utrisque Parti tradatur per Notarium Infraescritum. Actum est hoc in Monasterio Beata Maria Populeti Ordinis Cisterciensis Archiepiscopatus Tarraconensis et in Domo Capitulare. Vigesimo secundo die mensis Decembris anno a Nativitate Domini Millessimo quingentesimo vicesimo nono = Sig+num fr. Petri Quexal Abbatis predicti Monasterii Beate Maria Populeti Sig+++++na nostrum fr. Geraldi Salinas Prioris fratrut Michaelis Longaris in sacra pagina Magistri, fr. Antonii Sabater Bursarii, fr. Antonii Ramires, fr. Salvatoris Bartran, fr. Jacobi Mas, fr. Andreas Capdevila, fr. Petri Vidal, fr. Jeronimi Burguyo, fr. Michaelis Barne, fr. Melchiorus Martí, fr. Gasparis Cruilles, fr. Petri Bernat, fr. Petri Mir, fr. Francisci Morales = Sig+++++na nostrum, Gaspari Frexes, fr. Antoni Corbella, fr. Michaelis Grau, fr. Onofrii Dassio, fr. Jacobi Bota, fratrut Petri Moragues, fr. Francisci Gonsalves, fr. Petri Boquer, fr. Gabrielis Petri, fratis Petri Dexea, fr. Alphons Hernandes, fr. Francisci Balanya, fratrut Joannis Balester, fr. Francisci Fores, fr. Petri Graneras, fr. Grabielis Reguer, fr. Petri Puig = Sig+++++na nostrum fratrut Joannis Malet, fratrut Joannis Martí, fr. Michaelis Vila, fr. Joannis Marçal, fr. Raphaelis Mates, fr. Gabrielis Gatell, fr. Bernardi Pelegrí, fr. Michaelis Pexo, fr. Gabrielis Comes, fr. Francisci Grenyó, omnes monachi Conventuales iam sape et antedicti Monasterii Beata Maria Populeti, qui hac omnia, et singula supradicta laudamus concedimus, firmamus et iuramus = Testes hujus rei sunt Venerabilis Petrus Vilagrassa Presbiter Rector Villa Borgiarum de Urgell, et honorabilis Petrus Almenara Mercator Villa Speluncha Francolini = Nos frater Petrus Dei gratia Abbas Populeti hac omnia supradicta laudamus, approbamus, ratificamus atque confirmamus luribus nostris Monasterii semper salvis = Sig + num Jacobi Cerdá Preberi vicini Villa Speluncha Francolini, et pro Reverendo Domino Abbate insigni Monasterii Populeti Notarii Publici qui premissis una cum testibus suprapositis interfui eaque scripsi et Clausi, cum supra positis in lineis VIII tria, et XIX et successores, et XXI sub dictis pactis et Conditionibus, et XXVI solvere, et emendare et XXXVIII que et XXXXII Censals, et XXXXVII. Nos, LXIII et in domo capitulis, et LXV fratrut, et LXVI. Fratrut, et raso et emendato LXVII Petri Granera.